

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету міжнародних відносин і права

Юрій МУДРИК

2 вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія держави і права України

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Право

Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС, Шифр дисципліни – ОЗП8

Мова навчання – українська

Статус дисципліни – обов'язкова (загальної підготовки)

Факультет – міжнародних відносин і права

Кафедра – права

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
			Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття					Самостійна робота, в т.ч. ІРС			Залік	Іспит
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	2	3	5	150	68	34		34		82			+	

Робоча програма складена на основі освітньо-кваліфікаційної програми «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Робоча програма складена к.пол.н., доцентом Миколою ВАВРИНЧУКОМ
Підписи автора(ів) Науковий ступінь, вчене звання, ім'я, Прізвище автора(ів)

Схвалена на засіданні кафедри Права

Протокол від 30 серпня 2024 р. №1

Зав. кафедри Микола ВАВРИНЧУК
Підпис Ім'я, Прізвище

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин і права

Голова Вченої ради факультету міжнародних відносин і права Юрій МУДРИК
Підпис Ім'я, Прізвище

2) Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна "Історія держави і права України" є однією з основних профілюючих дисциплін і займає вагоме місце у підготовці бакалаврів права викладається студентам 1 курсу у 1 семестрі. Освоєння курсу для спеціаліста-правознавця є своєрідним фундаментом, на якому базується подальша професійна підготовка позаяк без глибокого осмислення історичного минулого в усій його складності та суперечливості важко опанувати сучасні юридичні знання. Цей курс є неодмінним вступом до вивчення таких важливих суспільних дисциплін, як: теорія держави та права, адміністративне, цивільне, кримінальне, конституційне право і ін.

Пререквізити –

Кореквізити – теорія держави і права, історія держави та права зарубіжних країн.

Відповідно до *Стандарту вищої освіти* із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна сприяє забезпеченню:

Компетентностей: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів та характеризується комплексністю і невизначеністю умов. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність бути критичним і самокритичним. ФК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

програмних результатів навчання: здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав і інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Мета дисципліни. Формування у студентів як майбутніх спеціалістів права необхідного базису знань про визначні факти, явища, процеси, закономірності і тенденції державно-правового розвитку України з урахуванням конкретного історичного періоду.

Завдання дисципліни. Формування у здобувачів вищої освіти здатності зберігати та примножувати історичні моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку держави та права, здатність спілкуватися державною мовою усно і письмово; знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни повинен: здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання; пояснювати характер певних подій та процесів державотворення з розумінням професійного та суспільного контексту; виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи; пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів, які відбуваються в Україні і світі.

3) Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин відведених на:		
	Лекції	Семинари та практичні заняття	Самостійну роботу
Тема 1. Вступ до курсу «Історія держави і права України»	2	2	5
Тема 2. Рабовласницькі держави у Північному Причорномор'ї та право на них	2	2	5
Тема 3. Державність Київської Русі	2	2	5
Тема 4. Давньоруське право	2	2	5
Тема 5. Галицько-Волинська держава і право	2	2	5
Тема 6. Велике князівство Литовсько-Руське (середина XIV-друга половина XVст.)	2	2	5
Тема 7. Правове становлення українських земель у складі Речі Посполитої (1569 р.- друга половина XVIIIст.)	2	2	5
Тема 8. Запорізька Січ. Її політичний устрій та право	2	2	6
Тема 9. Українсько-гетьманська держава: формування, суспільно-політичний устрій	2	2	5
Тема 10. Суспільно-політичний лад і право на Західноукраїнських землях (друга половина XVIII-початок XXст.)	2	2	5
Тема 11. Державність і право на українських землях у складі Російської імперії (XIII-початок XIX ст.)	2	2	5
Тема 12. Національна державність і право доби української революції (1917-1921)	2	2	5
Тема 13. Державність і право на Західноукраїнських землях у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни	2	2	5
Тема 14. Радянська державність в Україні та її правова система	2	2	5
Тема 15. Державність і право України за тоталітарно-репресивного режиму	2	2	5
Тема 16. Державність і право сучасної незалежної Української держави	4	4	6
Разом за 1 семестр	34	34	82

4) Програма навчальної дисципліни

4.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Історія держави і права України» Історія держави і права є невід’ємною складовою частиною історії нашого народу. Предмет, мета і завдання курсу. Міжпредметні зв’язки у вивченні історії держави і права України. Функції, предмети і методи пізнання історико-правових явищ. Загальні закономірності і особливості виникнення, функціонування, зміни різних типів та форм держави і права українського народу на всіх етапах його розвитку. Періодизація навчального курсу. Історіографія та Літ. історії держави і права України. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 10-21	2
2	Рабовласницькі держави у Північному Причорномор’ї та право на них Поява перших політичних об’єднань на території України. Відомості про перші державні утворення. Зародження стародавніх держав у Північному Причорномор’ї. Скіфо-сарматське державне об’єднання. Античні міста-держави. Поява звичаєвого права, правових норм царської влади. Три етапи розвитку міст-держав Північного Причорномор’я. Вищі органи міст-держав. Літ. права в містах Північного Причорномор’я. (рішення народних зборів, декрети рад міста, розпорядження магістрантів, місцеві звичаї, Боспорське царство. Державний устрій. Джерело права – законодавча діяльність царів. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 21-35	2
3	Державність Київської Русі Формування державності у східних слов’ян. Етапи державно-правового розвитку. Перетворення військової демократії у військово-ієрархічне правління-княжіння. Виникнення Давньоруської держави, чотири етапи її розвитку. Норманська, антинорманська теорія та теорія пантюркізму походження державності у східних слов’ян. Загальна характеристика державної організації. Суспільний лад, соціальні стани. Особисто вільні і невільники. Державний устрій. Вищі та місцеві органи влади і управління. Князь, Боярська рада, Віче, Князівська дружина, церква у політичному житті держави. Державні реформи давньоруських князів. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 36-72	2
4	Давньоруське право Етапи становлення давньоруського права. Звичаєве право, писане право. Поява князівського законодавства. Устави Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Закон руської (або Устав Руський). Біблія як джерело канонічного права. Найважливіша пам’ятка права Давньоруської держави Руська Правда. Цивільні правовідносини згідно Руської Правди, Злочини та покарання, судочинство. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 75-85	2
5	Галицько-Волинська держава і право Утворення Галицько-Волинської держави. Реформаторська діяльність Данила Галицького. Ярославська битва і відновлення влади у Велико-	2

	<p>Галицько-Волинському князівстві. Суспільний устрій Галицько-Волинського князівства, схожість з ієрархічною пірамідою Київської Русі та відмінності. Державний устрій. Носій верховної влади – великий князь. Атрибути державної влади (корона, герб, прапор і печатка). Віче, розгалужена система посадових осіб. Дворецький, канцлер-печатник. Право (Руська Правда), зміни (посилення ролі юридичних актів, феодально-залежне населення, зміцнення основ феодального права-привілею).</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 86-100</p>	
6	<p>Велике князівство Литовсько-Руське (середина XIV- друга половина XVI ст.</p> <p>Утворення держави. Занепад внаслідок васальної залежності золотоординських ханів і постійних суперечок між князем і боярами. Основна частина політично роз'єднаних українських земель під владою Литви. Утворення Литовсько-Руської держави. Литовсько-польські унії (Кревська, Городельська) та їх наслідки для України (позитивні та негативні). Суспільний устрій. Дрібні бояри та шляхта, привілейована верства населення – духовенство. Непідвладність феодальній державі козацтва. Державний устрій (польсько-литовські структури влади, чинність яких поширювалась і на українські землі). Феодальна федерація.. Пани-рада-головна інституція країни. Запровадження кріпосного права на всіх українських землях, що входили до колишнього великого князівства Литовського. Подолання розбіжності у Великому князівстві Литовському (формування загальнодержавного представницького інституту – литовсько-руського сейму). Центральна адміністрація. Судова система та судочинство. Літ. та характеристика права. Земські устави, Судебник Великого князя Казимира, Литовські статuti. Цивільне право, шлюбно-сімейне та спадкове право, кримінальне право.</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 101-129</p>	2
7	<p>Правове становище українських земель у складі Речі Посполитої (1569 р. – друга половина XVIII ст.)</p> <p>Експансія Польщі на українські землі у першій половині XIV ст.. (підпорядкування Галичини і Холмщини польському впливу). Офіційне зрівняння руських князівств із коронними польськими землями. Київщина, Волинь, Поділля під Владою Речі Посполитої. Об'єднання католицької та православної церков. Брестська унія. Режим шляхетської демократії. Державний устрій (король, Королівська рада, Сейм (Вальний сейм). Право (нормативне регулювання базоване на давньоруському праві, своєрідність литовського права). Цивільне право (спадкове право, зобов'язальне право). Кримінальне право, покарання. Міра покарання для шляхти (позбавлення честі та привілеїв (прав).</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 130-140</p>	2
8	<p>Запорізька Січ, її політичний устрій та право</p> <p>Передумови та причини виникнення запорізького козацтва. Формування станових ознак українського козацтва та боротьба за правове утвердження. Республіканський устрій Запорізької Січі. Запорізька Січ – зародок української державності. Запорізька Січ у процесі входження України до складу Росії. Літ. та характеристика права. Три характерні риси права (існувала в усній формі, правові норми регулювали переважно майнові відносини і стосувалися</p>	2

	головним чином кримінального права, наявність у козацтва правових норм "умовляння"). Кримінальне право, покарання. Судочинство. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 141-156	
9	<p>Українсько-Гетьманська держава: формування, суспільно-політичний устрій</p> <p>Формування Української держави в ході національно-визвольної війни середини XVII ст.. Вхідження України до складу Московії та її державно-правовий розвиток. Правовий статус України за Березневими статтями (Українсько-московський договір 1654р. основний юридичний акт). Українсько-московський договір – компроміс де кожна сторона мала на меті своє. Виникнення політичної влади, територія, політико-адміністративний устрій. Зміни в суспільному устрої. Право в Українській Гетьманській державі . Літ. та характеристика права. Цивільне право, кримінальне право, покарання, судовий процес. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 157-177</p>	2
10	<p>Суспільно-політичний лад і право на Західноукраїнських землях(друга половина XVIII – початок XX ст.)</p> <p>Поділ Польщі 1772 року, його наслідки для України. Захоплення західноукраїнських земель Австрією. Політико-правове становище Галичини у складі Австрії. Обмеження панщини, закон про викуп із панщини. Запровадження загального виборчого права при виборах до австрійського парламенту. Револуція 1848 року. Скасування залежності селян від поміщика – кріпосного права. Реформи державно-правової системи. Перехідні форми місцевого самоврядування. Літ. та характерні особливості права.Проект цивільного кодексу. "Галицький цивільний кодекс" у Галичині. Цивільний процесуальний кодекс, кримінальний кодекс. Галичина своєрідний полігон для впровадження австрійського законодавства. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 178-189</p>	2
11	<p>Державність і право на українських землях у складі російської імперії (XVIII – початок XXст.)</p> <p>Трагічна доля України після Полтавської битви. Остаточна ліквідація української державності. Заснування при гетьманові царського резидента з правом контролю гетьмана та його адміністрації. Запровадження першої Малоросійської колегії. Підпорядкування Генеральної військової канцелярії Малоросійській колегії. Суспільно-політичний устрій і право на українських землях у складі Росії. Державний устрій. Влада губернаторів, земські суди,суди другої інстанції (апеляційні), позастанові суди. Судова реформа 1864 року, (мировий суд, Окружний суд, судові палати). Право на більшості українських земель до 40-х років XIX ст.. (місцеве право, Литовські статuti). Поширення загального імперського права на Лівобережжі та Правобережжі. Виникнення та утвердження конституціоналізму в Україні. Перша конституція України Пилипа Орлика, її значення. Кодифікація права в Україні. "Права, за якими судиться малоросійський народ", "Процес короткий наказаний", Суд і розправа в правах малоросійських", "Екстракт малоросійських прав", "Зібрання малоросійських прав". Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 190-200</p>	2

12	<p>Національна державність і право доби української революції (1917-1921)</p> <p>Центральна Рада та її роль у розбудові Української держави. Центральна Рада як організаційний осередок українського національно-державного відродження. Утворення уряду (Генерального секретаріату). Державне будівництво. Переговори з петроградським урядом. Перший універсал Центральної ради - заклик до самостійної розбудови національної державності. Церква на стороні Центральної Ради. Невизнання Центральної Ради Тимчасовим урядом. Визнання російською урядовою делегацією Центральної Ради з територіальними обмеженнями. Другий універсал – істотні поступки з боку України. "Основи тимчасового управління в Україні". Захоплення влади більшовиками у Петрограді (25 жовтня 1917 року), ситуація в Україні. Здійснення в повному обсязі Центральною Радою законодавчих, установчих та контролюючих функцій. Третій Універсал Центральної Ради, його конституційна спрямованість та широкий демократизм, наміри увійти в Російську республіку на правах федерації. Четвертий універсал Центральної Ради – проголошення самостійної Української Народної Республіки. Визнання УНР міжнародною спільнотою. Україна і Брестський мир. Конституція УНР. Українська держава часів Гетьмана Павла Скоропадського. Українська держава часів Директорії. Проект конституції Отто Ейхельмана. Західноукраїнська Народна республіка. Крим і кримське питання в роки української революції. Оцінка власних прорахунків і героїчного періоду історії Української державності.</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 210-260</p>	2
13	<p>Державність і право на Західноукраїнських землях у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни</p> <p>Ризький договір 1921 року Захоплення Західноукраїнських земель та їх соціально-політичне становище у складі іноземних держав. Закарпатська Україна насильно приєднана до Угорщини. За Сен-Жерменським (1919) і Трианонським (1920) міжнародними договорами Закарпаття відійшло до Чехословаччини. Мюнхенська угода (1938) створення автономії Підкарпатської Русі. Створення в 1938 році Карпатської України. Проголошення в 1939 році повної державної незалежності Карпатської України. Воз'єднання українського народу в єдиній державі. Розширення кордонів України, українські землі в межах єдиної держави. Договір Ріббентропа-Молотова. З 1939 року поширення радянського законодавства на території Західної України. В 1940 році – радянські війська відійшли з території Бессарабії і Буковини. Звільнення Закарпаття в 1944 році. Створення Народної Ради, утвердження радянської влади. ОУН як складова національного руху опору. Невдала спроба відновлення Української держави в 1941 році. Створення УПА. Війна з окупантами, радянською владою і Польщею.</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 262-276</p>	2
14	<p>Радянська державність в Україні та її правова система</p> <p>Боротьба більшовиків за панування в Україні. Проголошення та зміцнення радянської влади. Конституційне закріплення більшовицької влади в Україні. Зародження українського радянського права. Кодифікація радянського законодавства у 20-ті роки. Входження України до складу Союзу РСР.</p>	2

	Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 280-294	
15	Держава і право України за тоталітарно-репресивного режиму. Правова оцінка Голодомору 1932-1933рр. в Україні. Голодомор як специфічний інструмент тоталітарного режиму. Окупаційний режим в Україні у роки Другої світової війни. Правове регулювання суспільних відносин на тимчасово окупованій території. Державно-правовий розвиток радянської України. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 299-338	2
16	Державність і право сучасної незалежної Української держави Розпад Союзу РСР та відродження Української держави. Сучасний конституційний процес в Україні. Реформа політичної системи в Україні: мета і концептуальні засади конституційних змін. Політичні зміни в Україні під час "помаранчевої революції", та "революції гідності" . Анексія Криму, Утворення фейкових ДНР і ЛНР. Реформування прокуратури, створення національної поліції, НАБУ, САП, реформування суду. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 340-363	4
	Разом	34

4.2. Зміст семінарських занять

Номер семінарського заняття	Тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Предмет, методи, періодизація історії держави і права України Предмет історії держави і права України. Завдання вивчення історії держави і права України. Функції історії держави і права. Методи науки історії держави і права України. Періодизація історії держави і права України. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 10-21	2
2	Рабовласницькі держави у Північному Причорномор'ї та право в них Зародження стародавніх держав у Північному Причорномор'ї. Скіфсько-сарматське державне об'єднання. Античні міста-держави .Боспорське царство. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 21-35	2
3	Державність Київської Русі Формування державності у східних слов'ян. Виникнення Давньоруської держави. Загальна характеристика державної організації. Соціальна структура. Державний устрій. Державні реформи давньоруських князів. Органи влади та управління. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 36-72	2
4	Давньоруське право Два етапи становлення давньоруського права (звичаєве право, писане право). Русько – візантійські договори. Судова діяльність князів (князівське законодавство). Статути (устава) Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Закон Руський (або устав руський). Роль канонічного права. Біблія як джерело канонічного права. Найважливіша пам'ятка права – Руська Правда. Коротка, Розширена та Скорочена редакція Руської Правди. Цивільні правовідносини. Злочини та покарання. Судочинство. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 75-85	2

5	<p>Галицько-Волинська держава і право Утворення Галицько-Волинської держави. Реформаторська діяльність Данила Галицького. Суспільний устрій Галицько-Волинського князівства. Державний устрій, атрибути державної влади Віче, дворецький, канцлер-печатник. Право. Зміни порівняно з Руською Правдою. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 86-100</p>	2
6	<p>Велике князівство Литовсько-Руське (середина XIV – друга половина XVI ст.) Утворення держави. Причини занепаду Литовсько-польські унії та їх наслідки для України. Суспільний устрій. Державний устрій (польсько-литовські структури). Судова система та судочинство. Літ. та характеристика права. Земські устави, Судебник великого князя Казимира, Литовські статuti. Сімейне та спадкове право. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 101-129</p>	2
7	<p>Правове становище українських земель у складі Речі Посполитої (1569 р. – друга половина XVIII ст.). Експансія Польщі на українські землі у першій половині XIV ст. (підпорядкування Галичини і Холмщини польському впливу). Об'єднання католицької та православної церков. Брестська унія. Державний устрій (король, Королівська рада, Сейм (Вальний сейм)). Право (нормативне регулювання базоване на давньоруському праві, своєрідність литовського права). Цивільне право (спадкове право, зобов'язальне право). Кримінальне право, покарання. Міра покарання для шляхти. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 130-140</p>	2
8	<p>Запорізька Січ, її політичний устрій та право. Передумови та причини виникнення запорізького козацтва. Формування станових ознак українського козацтва та боротьба за правове утвердження. Республіканський устрій Запорізької Січі. Запорізька Січ – зародок української державності. Запорізька Січ у процесі входження України до складу Росії. Літ. та характеристика права. Три характерні риси права Кримінальне право, покарання. Судочинство. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 141-156</p>	2
9	<p>Українсько-Гетьманська держава: формування, суспільно-політичний устрій. Формування Української держави в ході національно-визвольної війни середини XVII ст. Входження України до складу Московії та її державно-правовий розвиток. Правовий статус України за Березневими статтями. Виникнення політичної влади, територія, політико-адміністративний устрій. Зміни в суспільному устрої. Право в Українській Гетьманській державі . Літ. та характеристика права. Цивільне право. Кримінальне право, покарання. Судовий процес. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 157-177</p>	2

10	<p>Суспільно-політичний лад і право на Західноукраїнських землях (друга половина XVIII – початок XX ст.). Поділ Польщі 1772 року, його наслідки для України. Захоплення західноукраїнських земель Австрією. Політико-правове становище Галичини у складі Австрії. Реформи державно-правової системи. Перехідні форми місцевого самоврядування. Літ. та характерні особливості права Проект цивільного кодексу. "Галицький цивільний кодекс" у Галичині. Цивільний процесуальний кодекс, кримінальний кодекс. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 178-189</p>	2
11	<p>Державність і право на українських землях у складі російської імперії (XVIII – початок XXст.). Трагічна доля України після Полтавської битви. Остаточна ліквідація української державності. Суспільно-політичний устрій і право на українських землях у складі Росії. Державний устрій. Влада губернаторів, земські суди, суди другої інстанції (апеляційні), позастанові суди. Судова реформа 1864 року, (мировий суд, Окружний суд, судові палати). Право на більшості українських земель до 40-х років XIX ст.. (місцеве право, Литовські статuti). Поширення загального імперського права на Лівобережжі та Правобережжі. Виникнення та утвердження конституціоналізму в Україні. Перша конституція України Пилипа Орлика, її значення. Кодифікація права в Україні. \</p> <p>Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 190-200</p>	2
12	<p>Національна державність і право доби української революції (1917-1921) Центральна Рада та її роль у розбудові Української держави. Утворення уряду (Генерального секретаріату), державне будівництво. Перший універсал Центральної ради - заклик до самостійної розбудови національної державності. Церква на стороні Центральної Ради. Визнання російською урядовою делегацією Центральної Ради з територіальними обмеженнями. Другий універсал – істотні поступки з боку України. "Основи тимчасового управління в Україні". Захоплення влади більшовиками у Петрограді (25 жовтня 1917 року), ситуація в Україні. Здійснення в повному обсязі Центральною Радою законодавчих, установчих та контролюючих функцій. Третій Універсал Центральної Ради, його конституційна спрямованість та широкий демократизм. Четвертий універсал Центральної Ради – проголошення самостійної Української Народної Республіки. Визнання УНР міжнародною спільнотою. Україна і Брестський мир. Конституція УНР. Українська держава часів Гетьмана Павла Скоропадського. Українська держава часів Директорії. Західноукраїнська Народна республіка. Крим і кримське питання в роки української революції Оцінка власних прорахунків і героїчного періоду історії Української державності. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 210-260</p>	2

13	<p>Державність і право на Західноукраїнських землях у міжвоєнний період та в роки Другої світової війни. Ризький договір 1921 року. Лінія східного кордону Польщі. Захоплення Західноукраїнських земель та їх соціально-політичне становище у складі іноземних держав. Насильне приєднана Закарпатської України Мюнхенська угода (1938) та її значення для України. Воз'єднання українського народу в єдиній державі. Поширення радянського законодавства на території Західної України. ОУН як складова національного руху опору. Невдала спроба відновлення Української держави в 1941 році. Створення УПА. Війна ОУН-УПА з окупантами, радянською владою і польськими націоналістами. Літ.: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, [13] с. 262-276</p>	2
14	<p>Радянська державність в Україні та її правова система. Боротьба більшовиків за панування в Україні. Проголошення та зміцнення радянської влади. Конституційне закріплення більшовицької влади в Україні. Зародження українського радянського права. Кодифікація радянського законодавства у 20-ті роки. Входження України до складу Союзу РСР. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 280-294</p>	2
15	<p>Держава і право України за тоталітарно-репресивного режиму. Правова оцінка Голодомору 1932-1933рр. в Україні. Голодомор як специфічний інструмент тоталітарного режиму. Окупаційний режим в Україні у роки Другої світової війни. Правове регулювання суспільних відносин на тимчасово окупованій території. Державно-правовий розвиток радянської України. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 299-338</p>	2
16	<p>Державність і право сучасної незалежної Української держави. Розпад Союзу РСР та відродження Української держави. Сучасний конституційний процес в Україні. Реформа політичної системи в Україні: мета і концептуальні засади конституційних змін. Політичні зміни в Україні під час "помаранчевої революції", та "революції гідності". Анексія Криму. Утворення фейкових ДНР і ЛНР. Реформування прокуратури, створення національної поліції, НАБУ, САП, реформування суду. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5], [6], [8], [9], [10], [11], [12], [13] с. 340-363</p>	4
Разом		34

4.3. Зміст самостійної (у т.ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів денної форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до семінарських занять, тестування з теоретичного матеріалу, виконанні індивідуального завдання тощо

Зміст самостійної роботи студентів денної форми здобуття освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	К-ть годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття № 1	4
2	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття № 2	4
3	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття № 3	4
4	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття № 4	5
5	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №5	5
6	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №6	5
7	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №7	5
8	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №8	5
9	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №9	5
10	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №10	5
11	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №11	5
12	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №12	5
13	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №13	5
14	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №14	5
15	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №15	5
16	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №16	5
17	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів, підготовка до семінарського заняття №17 підготовка до захисту реферату	5
	Всього	82

4.4. Тематика рефератів для самостійної роботи Предмет і хронологічні межі курсу. Принципи і методи пізнання історико-правових явищ.

1. Стародавні держави і право на території України (VII ст. до н.е. – VI ст. н.е.).
2. Утворення державності у східних слов'ян.
3. Суспільний лад Київської Русі.
4. Державний устрій Київської Русі.
5. Літ. права Київської Русі.

6. Галузі права періоду Київської Русі.
7. Злочини і покарання у Київській Русі.
8. Суд і судовий процес у Київській Русі.
9. Суспільний і державний устрій Галицько-Волинського князівства.
10. Правова система Галицько-Волинського князівства.
11. Суспільний лад Литовсько-Руської доби.
12. Державний устрій Литовсько-Руської держави.
13. Суд і судочинство Литовсько-Руської держави.
14. Галузі права Литовсько-Руської доби.
15. Літ. права Литовсько-Руської доби.
16. Суспільно-державний устрій українських земель у складі Речі Посполитої (1569-1648 рр.).
17. Судочинство і правова система на українських землях у складі Речі Посполитої (1569-1648 рр.)
18. Ознаки державності і державний устрій України в роки Визвольної війни 1648-1654 рр.
19. Правова система в Україні у роки Визвольної війни 1648-1654 рр.
20. Суспільний лад в Україні в роки Визвольної війни 1648-1654 рр.
21. Державний устрій Козацько-гетьманської держави у другій половині XVII-XVIII ст.
22. Суспільний лад Козацько-гетьманської держави XVII-XVIII ст.
23. Кодифікація права у другій половині XVII-XVIII ст.
24. Суд і судовий процес в Козацько-гетьманській державі другої половини XVII-XVIII ст.
25. Літ. права Козацько-гетьманської держави другої половини XVII-XVIII ст.
26. Галузі права періоду Козацько-гетьманської держави другої половини XVII-XVIII ст.
27. Державний устрій на українських землях у складі Російської імперії у XIX- початку XX ст.
28. Суспільний устрій на українських землях у складі Росії у XIX – початку XX ст.
29. Судова система на українських землях у складі Росії у XIX – початку XX ст.
30. Судова система на західноукраїнських землях у 1772-1918 рр.
31. Галузі права на українських землях у складі Росії у XIX – початку XX ст.
32. Суспільно-державний лад на західноукраїнських землях 1772-1918 рр.
33. Еволюція права в Україні XIX – початку XX ст.
34. Правова система на західноукраїнських землях 1772–1918 рр.
35. Тимчасовий уряд та його місцеві органи влади в Україні.
36. Законодавство Тимчасового уряду.
37. Формування нових політичних структур. Ради робітничих, солдатських і селянських депутатів (березень-жовтень 1917 р.).
38. Утворення Центральної Ради. Державний устрій УНР.
39. Правова система УНР часів Центральної Ради.
40. Судова система УНР часів Центральної Ради.
41. Державний устрій Української держави 1918 р.
42. Судова система і правоохоронні органи Української держави 1918 р.
43. Законодавство Української держави 1918 року.
44. Утворення Директорії УНР. Державний і територіальний устрій УНР.
45. Судова система і законодавство УНР часів Директорії.
46. Західноукраїнська Народна Республіка.
47. Державний лад, суд і правоохоронні органи радянської України 1917-1920 рр.
48. Формування основ соціалістичного права України 1917-1920 рр.
49. Вищі і місцеві органи влади УСРР у 1921-1929 рр.
50. Суд і правоохоронні органи УСРР у 1921-1929 рр.
51. Перша кодифікація радянського законодавства у 20-30 роках XX ст.
52. Галузі права в УСРР у 1921-1929 рр.
53. Суспільно-політичний лад на західноукраїнських землях у 20-30-х роках XX ст.

54. Державний лад в Україні у 1929-1938 рр.
55. Правова система в Україні у 1929-1938 рр.
56. Судові, позасудові і правоохоронні органи в Україні у 1929-1938 рр.
57. Державний лад в Україні у 1939-1945 рр.
58. Окупаційний рух і рух опору у 1939-1945 рр.
59. Правова система і правоохоронні органи в Україні 1941-1945 рр.
60. Приєднання до УРСР західноукраїнських земель у 1939-1945 рр.
61. Державний лад і правоохоронні органи у 1945-1964 рр.
62. Суспільні зміни в УРСР у 1945-1964 рр.
63. Правова система УРСР у 1945-1964 рр.
64. Державний лад УРСР у 1965-1985 рр.
65. Основні риси права УРСР у 1965-1985 рр.
66. Командно-адміністративна система управління у 1965-1985 рр.
67. Суд і правоохоронні органи у 1965-1985 рр.
68. Друга кодифікація радянського законодавства наприкінці 50 – початку 80 рр. ХХ ст.
69. Реформа державного апарату. Зміна статусу республіки у 1985-1991 рр.
70. Суд і правоохоронні органи України у 1985-1991 рр.
71. Зміни в українському законодавстві у 1985-1991 рр.
72. Державний лад України у 1991-2006 рр.
73. Правова система України у 1991-2006 рр.
74. Суд і правоохоронні органи України у 1991-2006 рр.

5) Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних методів. Зокрема, лекції проводяться в основному словесними методами, а семінарські заняття проводяться з використанням інформаційних технологій і мають за мету – набуття студентами практичних навичок з вирішення практичних завдань, передбачених конкретними завданнями до відповідних тем, а також підготовки договірних та інших документів.

6) Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та семінарських занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми;
- презентація індивідуальних завдань;
- виконання домашніх завдань.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю, так і підсумкового контрольного заходу, який проводиться методом тестування з усього матеріалу дисципліни. Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід (іспит), вважається невстигаючим.

7) Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і виставляється в електронному журналі обліку успішності. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих студентом **позитивно**, з урахуванням коефіцієнта вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною

програмою. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів навчальної роботи для формування компетентностей і забезпечення програмних результатів навчання.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>помилки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна, індивідуальна робота	Підсумковий контроль
У семестр			Іспит
Семінарські заняття	Тестовий контроль (ТК):	реферат	
УО, СР	(тема №1-16)	1	
ВК: 1	0,4	0,1	

Примітка: Т – тема дисципліни; УО- усне опитування, СР- самостійна робота, ТК – тестовий контроль; ВК – ваговий коефіцієнт.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 20.

Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 15 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. При цьому усі графи для відповідей мають бути заповнені цифрами, що відповідають правильним, на погляд студента, відповідям. Викладач на наступному занятті оголошує результати тестування. Тестування студент може також пройти і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

8) Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Історія держави і права як науки. Предмет, методологія курсу "Історія держави і права України. Його місце і значення в системі юридичних наук.
2. Рабовласницькі державні утворення і право на території Північного Причорномор'я.

3. Зародження Класового ладу і формування державності у східних слов'ян. Утворення Давньоруської держави – Київської Русі.
4. Суспільний лад Київської Русі у другій половині IX першій третині XII ст..
5. Державний лад Київської Русі у другій половині IX першій третині XII ст..
6. Правова система Київської Русі у другій половині IX першій третині XII ст..
7. "Руська правда" – пам'ятка Староруського права Київської Русі.
8. Судові органи і судочинство в Київській Русі.
9. Основні риси кримінального права за "Руською правдою".
10. Основні риси цивільного права за "Руською правдою!".
11. Держава і право Русі в період феодалної роздробленості
12. Утворення Галицько-Волинського князівства. Розвиток у ньому феодалного землеволодіння.
13. Суспільний і державний лад Галицько-Волинської Русі.
14. Пам'ятки державності і права Галицько-Волинської держави.
15. Суспільний лад України у литовсько-польський період.
16. Державний лад на українських землях в литовську-польську добу (друга половина XIV – перша половина XVIIст.).
17. Літ., основні риси і зміст права в Україні в литовсько-польський період (друга половина XIV – перша половина XVIIст..).
18. Литовські статuti та їх характеристика. Основні риси цивільного та кримінального права за Литовським статутом.
19. Виникнення українського козацтва: різні концепції в історичній літературі (кінець XV – перша половина XVIIст..).
20. Запорізька Січ та її роль в історії державотворення України.
21. Військово-політичний та адміністративно-територіальний устрій Запорізької Січі (кінець XV – перша половина XVIIст.), його значення в історії державотворення України.
22. Право і судочинство у Запорозькому низовому війську (кінець XV – перша половина XVIIст..).
23. Літ. і основні риси права в Гетьманській державі 1648-1657рр.
24. Народно-визвольна війна 1648-1654 років – вищий етап у розвитку антикріпосницького і визвольного руху українського народу.
25. Зміни в суспільних відносинах. Ліквідація магнатського і польсько-шляхетського землеволодіння в час народно-визвольної війни 1648 1654рр.
26. Ліквідація польської адміністративно-політичної системи управління на Лівобережній Україні і створення української національної держави за період 1648-1654 років.
27. Літ. і основні риси права гетьмансько-козацької держави у другі половині XVII–XVIII ст..
28. Переяславський договір 1654 року та його зміст, наслідки та сучасна оцінка.
29. Правове становище України під протекторатом російського царя. Березневі статті 1654 року. Царська жалувана Грамота від 27 березня 1654р.
30. Соціально-економічне та політичне становище українських земель у складі Росії і Речі Посполитої (друга половина XVII-XVIII ст..)
31. Політичний лад. Адміністративно-господарське становище України у складі Росії. Обмеження автономії України (друга половина XVII-XVIII ст..)
32. Конституція Пилипа Орлика., її демократичні положення та історичне значення.
33. Посилення колонізаторської політики російського царизму. Утворення губернських органів управління (друга половина XVIII – перша половина XIX ст..)
34. Суспільний лад і державний устрій на західно-українських землях (середина XVII- друга половина XVIII ст..).
35. Кодифікація права в Україні у XVIII ст.. "Права за якими судиться малоросійський народ" та інші збірки законів.
36. Судова система і право на західноукраїнських землях (середина XVII- друга половина XVIII ст..).
37. Територія і господарство України в першій половині XIX ст..

38. Суспільний і державний устрій України після ліквідації української державності (перша половина XIX ст..)
39. Держава та основні риси права України після ліквідації української державності (перша половина XIX ст.).
40. Селянська реформа 1861 року та її значення для подальшого розвитку України.
41. Судова реформа 1864 року в Росії та її \ наслідки та історичне значення.
42. Земська реформа 1864 року в Росії та її проведення в Україні, наслідки та історичне значення.
43. Територія, суспільний лад і державний устрій на західноукраїнських землях.(кінець XVIII-перша половина XIX ст..)
44. Судова система і право на західноукраїнських землях (кінець XVIII- перша половина XIX ст..).
45. Суспільний лад в Україні в період утвердження і розвитку капіталізму (друга половина XIX ст..).
46. Державний устрій в Україні в період утвердження і розвитку капіталізму (друга половина XIX ст..).
47. Літ., основні риси права і судочинство України за період утвердження і розвитку капіталізму друга половина XIX ст..).
48. Органи урядової адміністрації і самоврядування в Галичині, Північній Буковині та на Закарпатті (друга половина XIX ст..).
49. Система судових, прокурорських органів і адвокатури в Галичині Північній Буковині та на Закарпатті (друга половина XIX ст..).
50. Революція 1905-1907 років в Україні.
51. Зміни в державному ладі України з початку XIX ст.. - до 1917 року.
52. Цивільне, адміністративне та кримінальне законодавство в Україні за період з 1900 до лютого 1917 року.
53. Зміни в суспільно-політичному ладі Галичини, Північної Буковини та на Закарпатті (1900-1917рр.).
54. Революція 1917 р. в Україні. Утворення і діяльність Української центральної Ради. Проголошення УНР.
55. Українська Народна Республіка періоду Центральної Ради, її державність і право (березень 1917- квітень 1918рр.)
56. Універсали Української Центральної Ради: їх зміст та історичне значення (березень 1917-квітень 1918рр.).
57. Конституція УНР 1918 року, її зміст, наслідки та історичне значення.
58. Українська гетьманська держава (1918р.). Основні риси її права.
59. Судова система УНР (березень 1917- квітень 1918рр.)
60. Утворення і державна розбудова Західноукраїнської Народної Республіки. Ухвала про об'єднання ЗУНР 22.01.1919р.
61. Тимчасовий основний закон ЗУНР. Її судова система і право.
62. Еміграційний уряд ЗУНР. Ризький мирний договір 1921р. Рішення конференції ради послів 15.03.1923р. Занепад і самоліквідація ЗУНР.
63. Перший Всеукраїнський з'їзд у Харкові. Проголошення УРСР (25.12.1917р.).
64. Прийняття, структура та зміст Конституції УРСР 1919року.
65. Україна та утворення СРСР. Перебудова державного апарату у зв'язку з введенням непу і утворення СРСР.
66. Адміністративно-територіальна реформа в Україні в 20-х роках XX ст. Її зміст та історичне значення.
67. Утворення в складі Радянської України Автономної Молдавської Радянської республіки в 20-х роках XX ст..
68. Основні риси права. Кодифікація законодавства в Українській РСР у 1920 рр.
69. Становлення та еволюція реприсивно-каральної системи в Радянській Україні в 1920-1930 рр.
70. Прийняття та основний зміст Конституції УРСР у 1937р.

71. Держава і право України в період тоталітарного сталінського режиму 1929-1940рр.).
72. Соціально-політичне значення Західної України у складі Польщі Північної Буковини та у складі Румунії (перша половина ХХ ст..)
73. Пакт Молотова-Рібентропа 1939р. та його політичне значення для подальшої долі західноукраїнських земель.
74. Звільнення Червоною Армією Західної України та північної Буковини і створення там тимчасових органів влади і управління.
75. Державно-правові акти Народних Зборів Західної України та Північної Буковини і рішення Верховних Рад СРСР і УРСР про включення цих земель до складу України.
76. Напад фашистської Німеччини на СРСР. Німецький окупаційний режим. Спроби відновлення української держави з боку ОУН.
77. Перебудова державного апарату на воєнний лад. Реорганізація органів суду і прокуратури (1941-1945рр.).
78. Зміни в праві та законодавстві у період Великої Вітчизняної війни (1941-1945рр.).
79. Суспільно-політичний розвиток УРСР (друга половина 40-х 1999рр.).
80. Зміни в законодавстві і праві України в період відбудови і спроб реформи (1945-1960рр.).
81. Соціально-економічне і політичне становище Закарпаття в складі буржуазної Чехословаччини (1918-1938рр.).
82. Соціально-економічне і політичне становище Закарпаття в складі буржуазної Чехословаччини та Угорщини. Спроба відродження української держави – Карпатської України у 1938 – 1939рр.
83. Звільнення Закарпаття від фашистів. Створення органів народної влади. Державне будівництво.
84. Виникнення та діяльність дисидентського руху в Україні у 1960 – 1980-х рр. та його значення в боротьбі за незалежну українську державу.
85. Процес перебудови в Україні та зміни в суспільно-політичному житті (1985-1991рр.).
86. Декларація про державний суверенітет України 16 липня 1990року, її зміст та історичне значення.
87. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року та його політичне та правове значення.
88. Ліквідація СРСР. Причини і наслідки. Політичне і правове значення Біловезької зустрічі керівників України, Білорусії та Росії.
89. Утворення та розбудова незалежної української держави (1991-2010рр.)
90. Судова система та правоохоронні органи незалежної української держави (1991-2011рр.).
91. Державне будівництво в Україні на сучасному етапі.
92. Підготовка та прийняття Конституції України 1996 року.
93. Основний зміст Конституції України 1996 року.
94. Правова система України в сучасних умовах.
95. Зовнішньополітична діяльність України на сучасному етапі.

9) Навчально-методичне забезпечення

1. Бойко І.Й., Кобилецький М.М., Шевчук Л.Е. Історія держави і права України. Методичні рекомендації та плани семінарських занять для студентів юридичного факультету. Львів: юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2015. 37 с.

10) Рекомендована література

Основна

1. Бандурка О.М. Історія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навчальних закладів/ О.М. Бандурка, М.Ю. Бурдін, О.М. Головка та інші. Харків ;Майдан,2018.616с.

2. Гавриленко О.А. Історія держави і права України: Хрестоматія-практикум: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів України/ О.А. Гавриленко, І.А. Логвиненко, Л.В. Новікова.-Х.:ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015.348 с.
3. Забзалюк Д.Є. Історія держави та права України: навчальний посібник(у схемах і таблицях)/Д.Є. Забзалюк.- Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ,2017.120 с.
4. Трофанчук Г.І. Історія держави та права України :навчальний посібник /Г.І. Трофанчук.- К.: Юрінком Інтер,2011.384 с.
5. Шмигаль Д.А. Історія держави та права України :посібник для підготовки до іспиту /Д.А.Шмигаль.-Х.:Право,2017.252 с.

Додаткова

- 1 Алексєєв Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох (державотворчий процес 1985-1999 рр.). К. 2000.
- 2 Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. К.1993.
- 3 Бандурка О.М., Древаль Ю.Д. Парламентаризм в Україні: становлення і розвиток. Х., 1999.
- 4 Баран В., Козак Д., Терпиловський Р. Походження слов'ян. К. 1991.
- 5 Білас І.Г. Репресивно-каральна система в Україні 1917-1953: Суспільно-політичний і правовий вибір. Львів. 1994.
- 6 Вивід прав України. Львів.1991.
- 7 Голобуцький В. Запорозьке козацтво. К. 1994.
- 8 Грошевий Ю.М., Марочкін І.Є. Органи судової влади в Україні. К.1997.
- 9 Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII – XVIII ст.: кордони, населення, право. К. 1996.
- 10 Єрмолаєв В.М., Козаченко А.І. Органи влади і управління Української держави (друга половина XVII-XVIII ст.): Навч. посібник. Х. 2002.
- 11 Історія держави і права України: Навч. посібник / Голова авт. колективу А.С.Чайковський. – К., 2000.
- 12 Історія держави і права України. Курс лекцій / За ред. В.Г.Гончарука. К. 1996.
- 13 Історія держави і права України. Навчальний посібник за ред. Трофанчука Г.І. Юрінком Інтер, К. 2010.
- 14 Історія України: Документи. Матеріали / Уклад. В.Ю.Король. К. 2001.
- 15 Копиленко О.Л., Копиленко М.Л. Держава і право України 1917-1920: Навч. посібник. К. 1997.
- 16 Кузьминець О., Калиновський В., Дігтяр П. Історія держави і права України. К. 2000.
- 17 Лашенко Р. Лекції з історії українського права. К. 1998.
- 18 Музиченко П. Історія держави і права України. К. 1999.
- 19 Слюсаренко А.Г., Томенко М.В. Історія української конституції. К. 1993.
- 20 Сухонос В.В., Лакізюк В.П., Грицаєнко Л.Р. Прокуратура України: Підручник. Суми. 2005.
- 21 Україна: утвердження незалежної держави (1991-2001) / За ред. В.М.Литвина. К. 2001.
- 22 Українське державотворення: невитребуваний потенціал: Словник-довідник / За ред. О.М.Мироненка. К. 1997.
- 23 Уряди України у XX ст. / Відп. ред. В.Литвин. К. 2001.
- 24 Хрестоматія з історії держави і права України: У 2 т. / В.Д.Гончаренко, А.Й.Рогожин, О.Д.Святоцький. К. 1997.
- 25 Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій. К. 1991.
- 26 Шемшученко Ю.С., Мурашин Г.О. Конституційний суд України. К. 1997.
- 27 Юридична енциклопедія: В 6 т. / Ред. Ю.С.Шемшученко та ін. К. 1999-2004.
- 28 Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. У 3 т. К. 1990-1992.

29 Яковенко Н.М. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). К. 1993.

11) Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>
2. Електронна бібліотека університету . Доступ до ресурсу: [mhttp://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/plage_lib.php](http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/plage_lib.php).
3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>